

Κεφάλαιο 3

Περίοδος της μεγάλης ακμής του Βυζαντίου
(717-1025)

II. Κοινωνία και οικονομία

1. Οι εξελίξεις στην οικονομία και την κοινωνία

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ

Υπαιθρος

Γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, μελισσοκομία, δασοκομία

Πόλη

Εμπόριο
(μετάξι, πολύτιμοι λίθοι, είδη πολυτελείας, είδη πρώτης ανάγκης)

Βιοτεχνία
(κεραμική, ξυλουργική, βυρσοδεψία, μεταλλοτεχνία, υαλουργία, κοσμηματοποιία, υφαντική, ταπητουργία)

Συντεχνίες, εμποροπανηγυρεις

Δυνατοί ή Εντιμότατοι (συγκλητικοί, αριστοκράτες, αξιωματούχοι, ανώτατος κλήρος: Ο πλούτος τους κυρίως, από εκμετάλλευση μεγάλων εκτάσεων γης- Φορολογικά και δικαστικά προνόμια)

Ταπεινοί (ελεύθεροι ή εξαρτημένοι γεωργοί)

Δούλοι

Μικρο-επαγγελματίες, τεχνίτες, μικρέμποροι, κατώτεροι αξιωματούχοι, ναυτικοί, εργάτες κ.ά.

Δούλοι

Κοινωνικές τάξεις στο Βυζάντιο

Υπαιθρος

Πόλη

Δυνατοί ή Εντιμότατοι

(συγκλητικοί, αριστοκράτες, αξιωματούχοι, ανώτατος κλήρος)

Ο πλούτος τους κυρίως, από εκμετάλλευση μεγάλων εκτάσεων γης
Φορολογικά και δικαστικά προνόμια

Ταπεινοί

(ελεύθεροι ή εξαρτημένοι
γεωργοί)

Μικροεπαγγελματίες, **τεχνίτες**,
μικρέμποροι, **ναυτικοί**, κατώτεροι
αξιωματούχοι, εργάτες κ.ά.

Δούλοι

Δούλοι

Οικονομία στο Βυζάντιο

Υπαιθρος

Πόλη

Γεωργία,
κτηνοτροφία,
αλιεία,
μελισσοκομία,
δασοκομία

Εμπόριο
Μετάξι,
Πολύτιμοι λίθοι,
είδη πολυτελείας,
είδη πρώτης ανάγκης

Βιοτεχνία
Κεραμική,
ξυλουργική,
βυρσοδεψία,
μεταλλοτεχνία,
υαλουργία,
κοσμηματοποιία,
υφαντική,
ταπητουργία

Συντεχνίες, εμποροπανήγυρες

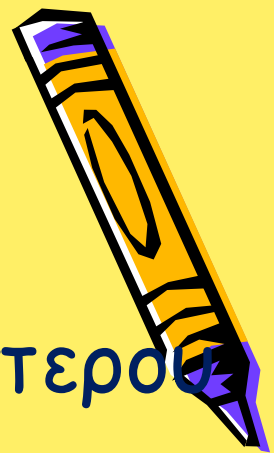
Συντεχνίες, εμποροπανήγυρες

Α. Οικονομία και κοινωνία της υπαίθρου

α. Κοινωνία

I. Οι γαιοκτήμονες-αριστοκράτες του ύστερου Ρωμαϊκού κράτους:

1. χάνονται κατά τον 7^ο αιώνα λόγω των εχθρικών εισβολών

2. επανεμφανίζονται στα τέλη 8^{ου}-αρχές 9^{ου} αιώνα → νέα αριστοκρατία:

της γης (=επαρχιακή)

των αξιωμάτων (= αστική = ευγενείς)

α. Κοινωνία

α/ συνδέονται με γάμους

β/ συγχωνεύονται → δυνατοί =

i/ πολιτικοί

ii/ στρατιωτικοί

iii/ θρησκευτικοί άρχοντες

iv/ διαχειριστές της κρατικής, της αριστοκρατικής, της εκκλησιαστικής και μοναστικής περιουσίας

3 ζουν χλιδατή ζωή (μισθός αξιωματούχου + έσοδα από κτήματα)

Μικρογραφία σε χειρόγραφο. Αναπαράσταση βυζαντινού παλατιού.
(©Σύνοψις Ιστοριών Ιωάννου Σκυλιτζη, Ισπανία, Μαδρίτη, Εθνική Βιβλιοθήκη
<http://exploringbyzantium.gr>

Τραπέζι πλουσίων

Είσπραξη φόρων

Μικρογραφία που εικονίζει την είσπραξη φόρων,
1136-1155, Σινά, μονή Αγίας Αικατερίνης.

<http://www.imma.edu.gr>

α. Κοινωνία

ΙΙ. Οι αγροτικές μάζες = πένητες =

i. Ελεύθεροι γαιοκτήμονες

ii. Ακτήμονες γεωργοί (πληρώνουν ενοίκιο για τη γη που καλλιεργούν)

iii. Πάροικοι

κινδυνεύουν

α/ από τους μεγαλοκτηματίες που τους παίρνουν τη γη νόμιμα ή παράνομα

β/ από τη φορολογική πίεση του κράτους

Μικρογραφία σε χειρόγραφο. Θερισμός.

(©Σύνοψις Ιστοριών Ιωάννου Σκυλίτζη, Ισπανία, Μαδρίτη, Εθνική Βιβλιοθήκη)

<http://exploringbyzantium.gr>

Δούλοι

Μικρογραφική παράσταση της χήρας Δανηλίδας που μεταφέρεται σε φορτίο από δούλους, από το Χρονικό του Ιωάννη Σκυλίτζη, μέσα 12ου - μέσα 13ου αι., Μαδρίτη, Biblioteca Nacional.

<http://www.imma.edu.gr>

β. Οικονομία

1. Χωρία ή προάστεια = κτήματα (όχι ενιαία αλλά διάσπαρτα) που καλλιεργούνται από ελεύθερους ενοικιαστές ή τους παρόικους
2. Οι γαιοκτήμονες δεν διαθέτουν χρήματα για τη βελτίωση των υποστατικών τους ούτε για τα μέσα και τις τεχνικές παραγωγής → στάσιμη + ευάλωτη αγροτική παραγωγή στο Βυζάντιο (μέσα 11^{ου} αιώνα)

Β. Οικονομία και κοινωνία των πόλεων

α. Οικονομία

I. Μεγάλη ανάπτυξη της αστικής οικονομίας:

1. Ανοικοδόμηση πόλεων (π.χ. Πάτρα, Σπάρτη)
2. Δημιουργία νέων πόλεων
3. Κάστρα → αστικά κέντρα (=αστυκώμαι ή αγροτοπόλεις) με ημιαγροτικό χαρακτήρα (π.χ. Άρτζε Γεωργίας, Άνιον Αρμενίας)
4. Μεγάλη εμπορική κίνηση σε διάφορες πόλεις (Έφεσος, Τραπεζούς κ.α.)

ΕΥΡΕΙΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ

ΚΑΙΣΤΑΜΟΝ

ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

<p>--- Όρια Βιλαετιών</p> <p>— — — — — Όρια Μητροπόλεων</p> <p>--- Όρια Λογισμ. ονομασίας</p>	<p>● Έδρα Βιλαετιών</p> <p>● " Σαντζακίων</p> <p>○ " Κιρίων</p> <p>• " Λόγισμ. Διόρισ</p>
---	---

ΚΑΙΜΑΣ 1:2.000.000

Συμπόσεια υπό Διογ. Π. Βασιλειάνου

ΑΝ Β. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΓΡ. ΚΑΙ ΣΤΡ. ΑΡΧΗΤ.

α. Οικονομία

5. Συστήματα (= συντεχνίες ή επαγγελματικά σωματεία εμπόρων και βιοτεχνών) :

α/ Προκαθορίζουν:

i. τις τιμές των προϊόντων

ii. το ύψος παραγωγής

β/ Λειτουργούν σύμφωνα με το **Επαρχικόν Βιβλίον** = συλλογή διατάξεων και νόμων (αρχές 10^{ου} αιώνα)

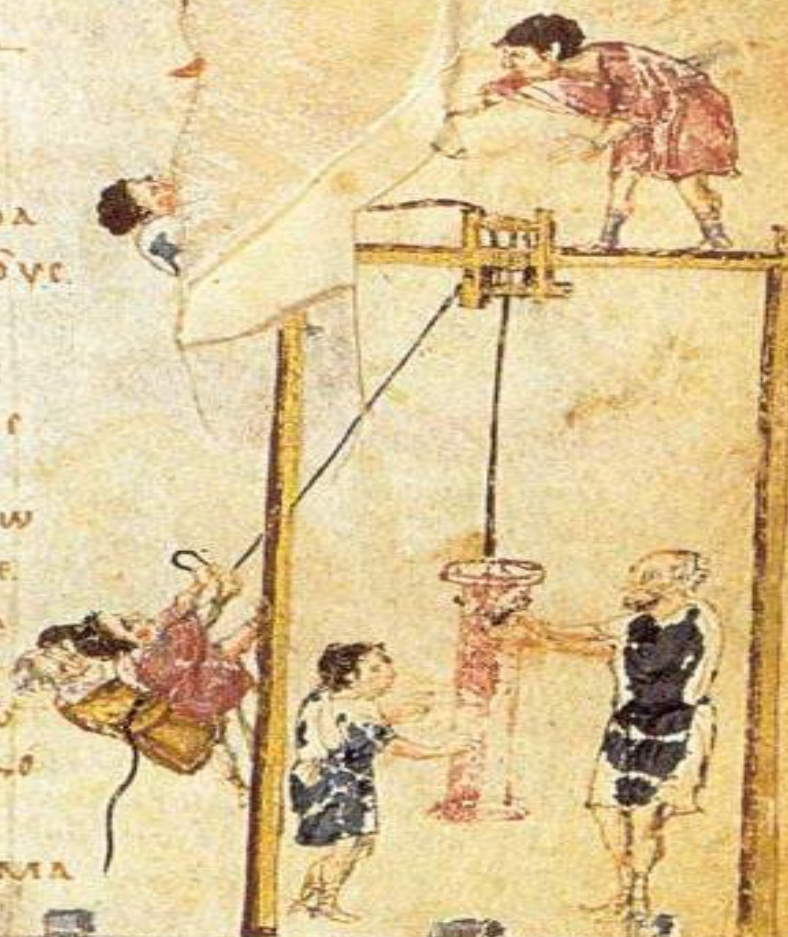

ΣΥΝΤΕΧΝΙΕΣ

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ ΜΕΝΣΙ ΤΗΣ ΚΑΛΟΝΑΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΗΣ
ΠΑΡΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ

Ἐν ἡμέραις τοῦ ἰδίου αὐτοῦ:
 Ἄναγε γὰρ εἰς τὸ ἴδιον ἐφ' ἡμέρας
 ἀθροῖς αὐτοῦ ἐπιπλάσσει τὰ
 οὐκ ἄφ' αὐμασίαν αὐτοῦ:
 Ὅτι μετὰ τὴν ἐκκλίσειν τὸ εὐδρα
 φέρει εἰς τὴν ἐπιπλάσσει τὸ
 εὐδρα:
 Ὅτι πλάσσει εὐδρα εὐδρα ἡμέρας
 ἀθροῖς αὐτοῦ: ὁ δὲ εἰς τὸ
 εὐδρα εὐδρα:
 Ἐπιπλάσσει εὐδρα ἡμέρας
 ἀθροῖς αὐτοῦ: ἄλλο εὐδρα
 ἀθροῖς αὐτοῦ:
 Ἐπιπλάσσει εὐδρα ἡμέρας
 ἀθροῖς αὐτοῦ: ἄλλο εὐδρα
 ἀθροῖς αὐτοῦ:

ΣΥΝΤΕΧΝΙΕΣ

α. Οικονομία

II. Α. Βιοτεχνίες:

1. Τροφίμων (κυρίως)
2. Επεξεργασία και εμπορία ειδών πολυτελείας (μετάξι, μπαχαρικά, πολύτιμοι λίθοι) (10^{ος} αιώνας)

α. Οικονομία

Β. Εμπόριο:

α/ σε μεγάλη ακτίνα δράσης:

i. Βουλγαρία

ii. Ρωσία

iii. Ιταλικές πόλεις (κυρίως Βενετία)

iv. Χαλιφάτο

β/ είδη: i. μπαχαρικά

ii. αρώματα

iii. βαφικές ύλες

γ. Εκτελωνισμός στην Τραπεζούντα

Ψηφιδωτό δάπεδο. Τουρκία, Αντιόχεια,
Μουσείο Ψηφιδωτών, Αναπαράσταση
προσφοράς κοσμημάτων.

(©Φωτογραφικό Αρχείο ΕΚΒΜΜ)

<http://exploringbyzantium.gr>

Πλανόδιος έμπορος

Μικρογραφική παράσταση πλανόδιου εμπόρου από χειρόγραφο με τις Ομιλίες του Ιωάννη Δαμασκηνού, 11ος αι., Παρίσι, Bibliotheque Nationale.

<http://www.imma.edu.gr>

Ψηφιδωτό. Τουρκία,
Κωνσταντινούπολη, Μονή της
Χώρας, Αναπαράσταση πιθαριών.
(©Φωτογραφικό Αρχείο ΕΚΒΜΜ)
<http://exploringbyzantium.gr>

Μικρογραφία σε χειρόγραφο. Το
ψήσιμο των πλίνθων.
(©Κατάλογος έκθεσης, "Ορες
Βυζαντίου")
<http://exploringbyzantium.gr>

Τοιχογραφία. Αθήνα, Μονή Καισαριανής, Αναπαράσταση τεχνιτών.
(Φωτογραφικό Αρχείο ΕΚΒΜΜ)

<http://exploringbyzantium.gr>

Εργαστήριο υφαντικής

Μικρογραφία χειρογράφου που εικονίζει εργαστήριο υφαντικής, 14ος αι.,
Ρώμη, Biblioteca Apostolica Vaticana

<http://www.imma.edu.gr>

Επαγγέλματα στο Βυζάντιο

β. Κοινωνία

1. Τάξη των επιχειρηματιών (= μεσαία τάξη):

α/ αποτελείται από: i. εμποροβιοτέχνες

ii. ναύκληροι

iii. τραπεζίτες

β/ υποκινεί τα λαϊκά στρώματα κατά των ευγενών

2. Δήμος = λαϊκές μάζες:

i. φτωχοί

ii. περιστασιακά εργαζόμενοι

iii. άνεργοι

